

Grundtvig-arkivet fasc.: 356.

Registreret af KEB d. / 195 .

Evt. enhedens nr.: 356.1.

Antal sider: Se nedenfor.

Antal blade: 1 r - 27 v.

Format: kvart.

Titel el. kort indholdsangivelse:

De Danske Dummerhoveder.

2. Papirsort (farve og evt. vandmærke): gulligt maskinpapir.

7. Ms' første linie: "Det var dog en farlig Hob Bøger at sidde..."

3. Afmærkning (I. J. N. osv.): bølgestreg.

8. Ms' sidste linie: "nødvendigt at sige Stop til al den Stads."

Ortografi:

9. Tryk el. benyttelse:
Utrykt.

5. Andre ydre kriterier: bindestreger (f. eks.: "Dødning-Hoved", "Folke-Stemme" osv.).

6. Indre kriterier (allusioner, citater m. m.): Se nedenfor.

10. Tidl. forskeres skønsmæssige datering(er):

...

11. Nr. i bibliografien:

...

Antal sider (jf. ovenfor):

2 blade + 5 enkeltlæg + 3 blade + 1 enkeltlæg + 2 blade + 1 enkeltlæg + 2 blade + 3 enkeltlæg + 2 blade + 3 enkeltlæg + 1 blad + 1 enkeltlæg + 1 blad, de fleste af læggene 3-19 pagineret 2-15.

Indre kriterier (allusioner, citater m. m.) (jf. ovenfor rubr. 6):

1) Henvisning til "Phenix-Fuglen, et Angel-Sachsisk Kvad Kbhvn. 1840" (11 r2).

2) "jeg vilde før tænke, Universitets-Directionen kunde standse Damp-Vognen, der i næste Maaned skal gaae til Roskilde" (12 v).

3) "nu da det endelig er besluttet, at der i Sorø skal reise sig en Høiskole, hvor Modersmaal og Fædreneland bliver den Axel hvorom hele Oplysnings-Værket dreier sig..." (27 r).

12. Indholdsregest:

Det drøftes, hvorvidt danske med rette kan kaldes "Dummerhoved'er" i sammenligning med udlændinge, og det fastslås, at der i hvert fald er noget,

ingen kan være klogere på end en selv, "det er især hvad der er inden i mig og kun lader sig udtrykke paa Dansk..." (2 v). - Gr. anbefaler en "Dansk Oplysning" og henviser i denne forbindelse til to strofer af Nyaars-Morgen (str. 199 og 162, P S V s. 230 og 217), der citeres 3 r - 3 v. - For alle danske embedsmænd er en sådan oplysning uundværlig. Helt urimeligt er det at gå den omvendte vej: at prøve på at få "hele Folket til at studere..." (4 r2). Efter provinsialstændernes oprettelse er det naturligt, at kravet om "dansk Oplysning" blev et folkeønske. De hidtidige forsøg på "Folke-Mængdens Oplysning" (5 v2) gennem realskoler, aftenskoler og tidsskrifter anser Gr. ikke for fyldestgørende. Mellem læg 5 v2 nederst ("mener man saa, at dermed var det Allermindste vundet for den...") og 6 r øverst ("bedre end Tydskland forsvaret sig mod Paven") er ingen naturlig overgang. Muligvis findes fortsættelsen til læg 5 i et upagineret læg i slutningen af ms.: "Dannelse, der levende dreier sig om Fædreland og Modersmaal..." (26 r). Denne begyndelse er ingen naturlig fortsættelse af 25 v2 (jf. nedenfor). Men da Gr. egenhændigt har pagineret læg 5 "4" og læg 6 "5", må man gå ud fra, at han har set en indholdsmæssig forbindelse mellem de to læg, og i hvert fald tænkt sig at benytte stoffet i den her foreliggende orden som grundlag for et evt. senere udkast. Gr. vender sig mod den opfattelse, at "det først var Tydskere, der gjorde os til Mennesker" (6 r), og han peger på Saxos og islændingenes indsats. I det følgende omtales Chr. Pedersen, og det understreges, at det er "Historisk Vidskab, der skal opelskes i Nyaarstidens Skole og lede til dens Storværk" (6 r2). Gr. drøfter forholdet mellem kirke, stat og skole. "Frihed og Orden" må her gå hånd i hånd og ikke isoleres, således som franskmand og tyskere er tilbøjelige til. Derpå omtales og modgås Platons statsteorier. "Selvraadighed" og "Næve-Retten" (9 r) er de farer, der lurar overalt. Nordamerikas forfatning omtales, og det hævdes, at "Stemme-Friheden...er Sjælen i al menneskelig Virksomhed" (10 r). Derpå omtales "Phenix-Mythen" som led i nogle betragtninger over historie og poesi (jf. fasc. 354.8.d). Mellem læg 11, der slutter med et punktum, og læg 12, der begynder "som da aldrig meer vil glemme..." er ingen naturlig overgang. Den fortløbende paginering (læg 11 er mærket 8, læg 12 9) taler dog for, at det ikke er to forskellige mss. (jf. ovenfor om læg 5 og 6 og nedenfor om 23-24). Gr. omtaler universitetsdirektionen og betvivler dens

evne til at gennemføre planen om en dansk højskole i Sorø. Han trøster sig med, at planen har fået "Kongelig Bekræftelse" (12 v) og er "saa aldeles i Tidens Aand" (ibid.) at den umulig kan bremses, (jf. ovenfor citat under Indre kriterier). 13 v påbegyndes et nyt afsnit "Den Danske Højskole". Hele siden er overstreget og 14 r begyndes forfra under samme overskrift. Folket må lære at sætte pris på fædreland og modersmål. På dette punkt har universitetet svigtet. De folkelige højskoler må derfor anbefales "som det eneste Middel til at afvende eller dog kiendelig forsinke Kuldkastelsen af Menne-ske-Aandens store og herlige Bygninger" (17 r2). Den videnskabelige, matematisk-filosofiske tankegang "kimser ad alt det Haandgribelige, korsrer sig over alt det Dunkle og vil have al Menneske-Livets Mangfoldighed ophævet, alle dets dunkle Dybheder tilmurede..." (18 r). - Gr. vender sig mod fortyskningen af vort folkeliv, og det hævdes, at ligesom klarhed er al oplysnings hensigt, således er "det Danske Menneskelivs Forklaring" (19 v) den danske højskoles mål. Gr. vender sig imod den "Maskin-Poesi" (19 v2), der er ved at brede sig. Lediggang, "Kiedsommelighed" og overbefolkning bliver frugten af den voksende mekanisering. Under den følgende udvikling af den danske højskoles "Grundlov" omtales folkesangens betydning. Noder ("orthographiske Prikkerier") er banlyst på den folkelige højskole, men sangen skal være "Kraft-Beviset paa Modersmaalets Liv..." (22 v - 22 r2). Gr. nærer skepsis overfor trykte sangbøger, men sætter lid til "muntre, veludrustede, utrættelige Folkesangere" (22 r2). Gr. omtaler derpå de påtænkte "Realhøjskole-Forsøg" der ikke "i sig selv vilde giøre stor Skade" (23 r). Mellem læg 23, der slutter med punktum, og 24 r, der begynder "vise det og at angive de Midler, hvorved jeg virkelig troer...", er ingen naturlig overgang. Da papir, skrifttræk, blæk og emne er eens, har man antagelig her blot to forskellige brudstykker af samme skrift (jf. ovenfor om læg 5-6, 11-12). Efter en omtale af "Livet og Døden i Folkenes Minder og Bevidsthed" som "Historiens dybe Hemmelighed" (24 r) påbegyndes 24 v et nyt afsnit (nyt udkast?) under overskriften "Forord". Gr. mindes sine ungdomsår, hvor han mente ved bøgernes hjælp at kunne vække et dådfuldt folkeliv. Nu må alle indrømme "Bog-Troens" fallit, og han beder sine landsmænd om uopholdeligt at få en højskole "oprettet og godt besat" (25 v). Mellem læg 25 v, der slutter med et punktum, og 26 r, der begynder midt i en sætning, er der ingen naturlig overgang (jf. ovenfor ved læg 5-6). Der peges atter på en

folkelig dansk højskole som det eneste, der kan redde riget. Hvis ikke hele Gr.s liv og virksomhed er en "mærkelig Feiltagelse fra Først til Sidst" (26 v2), vil denne skole også komme, og nu, da det er besluttet at rejse en skole i Sorø, hvor undervisningsgrundlaget er modersmål og fædreland, er timen kommet. Ms. slutter med en advarsel imod at udklække skolemestre og professorer i tusindtal. -

Datering: Ms. rummer forarbejder til "Lykønskning til Danmark med Det Danske Dummerhoved og Den Danske Højskole", der udkom ca. 12/6 1847, jf. Bibl. nr. 891. Herfor taler: 1) Overskriften til hele ms. 2) Den hyppige brug af udtrykket "Dummerhoved", navnlig læg 1, men også f.eks. 26 v. 3) De ovenfor under Indre kriterier anførte udtalelser, Den tredje udtalelse er antagelig foranlediget af den kgl. resolution af 27/3 1847 vedrørende oprettelsen af et realakademi i Sorø, jf. H G S I s. 156 og Smaaskr. s. 149ff. - Den anden udtalelse muliggør en ret snæver datering af ms., idet banen til Roskilde åbnedes den 26/6 1847. - Denne del af ms. må i så fald være affattet i maj 1847, og da de øvrige dele af ms. er nært beslægtede (NB. samme papir, skrifttræk og emne) må de være blevet til omtrent samtidigt.